

Regeringskansliet
Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Ett land att besöka – en samlad politik för hållbar turism och växande besöksnäring

Länsstyrelsen i Jönköpings län lämnar härmed sitt yttrande.

Sammanfattning

Länsstyrelsen ställer sig positiv till förslaget kring en samlad politik för hållbar turism och växande besöksnäring men har synpunkter på delar av materialet.

Länsstyrelsen anser att utredningen är övergripande och inte ger konkreta förslag kring *vad* som ska göras utan fokuserar på *hur* och på organisatoriska frågor. Länsstyrelsen ser en brist i att det inte framgår tydligt vad som ska göras för att nå konkreta resultat med en samlad politik för hållbar turism och växande besöksnäring.

Länsstyrelsen anser vidare att utredningen helt bortser från länsstyrelsernas breda uppdrag som regeringens företrädare regionalt. Länsstyrelserna har omfattande erfarenhet och kompetens inom flera områden som utredningen lyfter fram bland annat naturturism, kulturturism samt måltidsturism.

Länsstyrelsen menar att det är viktigt att förhålla sig till alla tre hållbarhetsperspektiven och Länsstyrelsen saknar denna bredd i utredningen. Fokus läggs främst på det ekonomiska hållbarhetsperspektivet och inte i lika hög grad på de miljömässiga- och sociala hållbarhetsperspektiven.

Länsstyrelsens svar nedan följer samma disposition som utredningen.

Utredningens slutsatser och förslag

1. EN SAMLAD POLITIK

Utredningen trycker starkt på att besöksnäringen ska utvecklas till att bli *hållbar*, vilket inkluderar alla tre hållbarhetsaspekter. Här har länsstyrelserna en mycket god kompetens. Den breda verksamhet där frågor och ärenden ofta omfattar flera, ibland motstridiga, intressen förutsätter att de tre hållbarhetsperspektiv avvägs i en helhetsbedömning. Länsstyrelserna har i dagsläget en tydligt främjande och stödjande roll inom områdena social hållbarhet och miljömässig hållbarhet.

Länsstyrelserna har vidare ansvar för landsbygdsutvecklingsfrågor, bland annat genom hanteringen av landsbygdsprogrammet där ekonomisk hållbar tillväxt är ett av EU 2020 strategiska mål. Besöksnäringen är viktig för landsbygdsutvecklingen, vilket även konstateras i utredningen. Kompetensen som finns på länsstyrelserna när det gäller företagens villkor på landsbygden samt markägares och jordbrukares förutsättningar bidrar starkt till att utveckla landsbygden.

1.1 ORGANISERING

Länsstyrelsen ställer sig positiv till de tre organisationerna som utredningen förslår, men noterar att länsstyrelserna inte finns representerade i något av förslagen. Länsstyrelsen vill understryka vikten av att länsstyrelserna blir erbjudna att ingå i myndighetsgruppen utifrån sin breda sektorsövergripande verksamhet som berör samtliga tre hållbarhetsperspektiv. Länsstyrelsernas deltagande i myndighetsgruppen kan tillämpas på samma sätt som länsstyrelserna representeras i exempelvis Miljömålsrådet eller GD-forum för Agenda 2030 där en eller flera representanter från länsstyrelserna företräder länsstyrelserna som ett kollektiv. Länsstyrelsen kan även bidra med långsiktigt och uthålligt genomförande genom att länsstyrelserna representerar många politikområden på nationell nivå direkt underställda regeringen, men lokaliserade regionalt.

Utredningen konstaterar att myndighetssamordning på regional nivå behöver utvecklas och att Tillväxtverket inom ramen för ett stärkt nationellt mandat kan utgöra ett stöd i hur detta kan utvecklas. Utifrån ovannämnda beskrivning av länsstyrelsernas sektorsövergripande verksamheter anser Länsstyrelsen att länsstyrelserna är den självklara aktören för att ta rollen som regional samordnare samt ta det helhetsgrepp som behövs för att göra avvägningar mellan och inom områden som främjar en samlad politik för hållbar turism och växande besöksnäring.

2. BESÖKSNÄRINGEN – EN DEL AV ETT HÅLLBART SAMHÄLLSBYGGE

Länsstyrelsen välkomnar förslaget att låta Agenda 2030 vara styrande för arbetet utifrån ett integrerat hållbarhetsperspektiv. Länsstyrelsen föreslår att det i utredningen lyfts fram att målen i Agenda 2030 är odelbara och saknar inbördes prioriteringsordning, det vill säga att alla målen är lika viktiga.

Länsstyrelsen vill betona vikten av att utgå från befintliga mål och synkronisera arbetet med de målsättningar som finns och det arbete som redan pågår, till exempel inom miljömålsarbetet och friluftslivsarbetet. Länsstyrelsen vill också påpeka att länsstyrelserna har som en statlig aktör på regional nivå ett utpekat ansvar att sprida information om Agenda 2030 och en viktig roll i det regionala arbetet. När det gäller behovet av att tydliggöra vad hållbarhet innebär i praktiken har Länsstyrelsen en stödjande och rådgivande funktion kring såväl ekologisk som social hållbarhet.

Utredningen konstaterar att tillgänglighetsanpassning av besöksmål och anläggningar för personer med funktionsnedsättning är ett viktigt utvecklingsområde, vilket Länsstyrelsen instämmer i. Länsstyrelsen vill även lägga till att tillgängligheten

utifrån olika språk med fördel kan öka samt poängtera vikten av att ta hänsyn till såväl fysisk som kognitiva funktionsnedsättningar. Detta skulle även det bidra till en ökad attraktionskraft för såväl inhemska som internationella besökare.

3. DIGITALISERAD BESÖKSNÄRING MED FOKUS PÅ DELNINGS- OCH PLATTFORMSEKONOMI

Länsstyrelsen välkomnar förslagen om utveckling av en delnings- och plattformsekonomi och håller med om att digitaliseringen skapar goda möjligheter för detta. Länsstyrelsen föreslår även en komplettering där det framgår att delnings- och plattformsekonomi också bidrar till att främja och underlätta för cirkulära flöden av råvaror, produkter och tjänster och därmed till att minska negativ miljöpåverkan.

Länsstyrelsen vill dock framhålla att digitaliseringen är så mycket mer än enbart delnings- och plattformsekonomi. En förutsättning för att företag på landsbygden ska kunna ta del av denna utveckling är att det finns bredband att tillgå. Länsstyrelserna har ett främjande-uppdrag i detta avseende men utredningen har missat att identifiera länsstyrelsernas roll.

4. KOMPETENSFÖRSÖRJNING

Under avsnittet arbetsmarknad konstaterar utredningen att det ökande antalet internationella besökare gör att kompetenser i andra språk än svenska och kunskap om andra marknader och kulturer blir allt mer värdefullt och efterfrågas allt mer av besöksnäringens branscher. Här ser Länsstyrelsen en möjlighet att arbeta proaktivt och verkligen lyfta de specifika kompetenser som nyanlända har med sig som attraherar både internationella besökare och inhemska turister.

5. EVENEMANGS- OCH MÖTESLANDET SVERIGE

Länsstyrelsen ser positivt på att insatser till evenemang och stora möten stärks samt att regeringen tar en aktiv roll i att visa att nationen ställer sig bakom arrangörer och städer som vill satsa på evenemang och stora möten. Evenemang och möten för med sig synergieffekter genom stora besöksantal som bor, äter och spenderar pengar på besöksmålet. Evenemangsbranschen har stor potential till att skapa nya mötesplatser samt skapar möjlighet för lokalt engagerade invånare att genomföra olika evenemang.

Länsstyrelsen har regeringens uppdrag att arbeta för en ansvarfull tillämpning av alkohopolitiken. Länsstyrelsen har även uppdrag att förebygga och motverka mäns våld mot kvinnor, däribland prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Länsstyrelsen vill uppmärksamma de baksidor som kan förekomma vid vissa större evenemang där det både finns stora ekonomiska satsningar och möjliga förväntningar från deltagande aktörer om genomförandet. Detta kan sätta extra tryck på till exempel skyddslagstiftningsperspektivet i alkohollagen. Vid stora evenemang så som exempelvis mässor, finns det risk för att förekomsten av prostitution ökar i länet. Länsstyrelsen har i kartläggning noterat en ökning av annonser gällande sexuella tjänster mot ersättning i samband med större evenemang. Det finns även en ökad risk för övergrepp och sexuella trakasserier vid exempelvis festivaler. Att arbeta med hållbarhetsperspektivet kan därför ses som extra viktigt i dessa sammanhang.

6. TRAFIKUTBUD OCH TRANSPORTER

Länsstyrelsen välkomnar förslaget att sammankoppla resor och transport inom turismen med klimatmålen. Kopplingar bör dessutom göras till andra miljö kvalitetsmål så som Frisk luft och God bebyggd miljö. Länsstyrelsen vill betona att det krävs insatser på flera håll och på olika sätt i kombination för att åstadkomma hållbara transporter. För att minska miljöpåverkan från turismsektorn anser Länsstyrelsen att det är angeläget att utredningen uppmanar aktörer att sträva efter transporter med så låg miljöpåverkan som möjligt.

Länsstyrelsen anser att kollektivtrafiken behöver få en tydligare roll inom besöksnäringen. Regional samverkan är avgörande liksom samverkan över länsgränserna för att åstadkomma transporter med så liten miljöpåverkan som möjligt. Länsstyrelsen vill betona tågets betydelse för hållbara transporter inom besöksnäringen, på internationell, nationell och regional nivå. Sveriges besöksnäring bör jobba tillsammans med andra länder för att öka tillgänglighet och utbud av tågförbindelser mellan städer i Europa.

7. NATURTURISM

Utredningen framför att företrädare för mark- och vattenägare förespråkar avtalsreglering. Länsstyrelsen vill peka på vikten av att entreprenörer tecknar avtal med markägare för att bedriva kommersiell verksamhet på privat mark, men även icke-kommersiell verksamhet (till exempel skolor, idrottsföreningar, scouter m. fl.) ska behöva teckna avtal med markägare om deras verksamhet är långvarig och/eller orsakar slitage eller störning. Länsstyrelsen vill understryka att det ska vara slitage eller störning som är den springande punkten, inte om verksamheten är kommersiell eller inte. Utan avtal enligt ovan riskerar allemansrätten att missbrukas och urholkas.

Utredningen bedömer att det finns goda förutsättningar att utveckla turismen inom och i anslutning till skyddade natur- och kulturområden. Länsstyrelsen instämmer i utredningens bedömning men vill påpeka att det inte är en självklarhet att all form av friluft- eller turistverksamhet är möjlig/lämplig bara för att ett område är skyddat. Syftet med området ska vara styrande. Detta gäller oavsett i vilken form de bedrivs, det vill säga organiserat eller oorganiserat, betalt eller icke-betalt.

Länsstyrelsen ser det samtidigt som värdefullt att de satsningar som görs för att sköta och förvalta skyddade områden kan komma besöksnäringen till del och utgöra ett viktigt inslag i företagets verksamhet. Länsstyrelsens kunskaper om naturen och naturförhållande är också en tillgång för att kunna stödja besöksnäringen.

8. KULTURTURISM

Det småländska kulturarvet med ett sönderbrutet landskap, med skog och betesmarker kringgärdade av stenmurar är i sig en reseanledning som är väl värd att bevara och utveckla. Länsstyrelsen välkomnar att utredningen nämner anslaget 7:2 bidraget till kulturmiljövård, men vill påpeka att det är ett anslag som främjar kulturturism både direkt och indirekt. Länsstyrelsen vill framhålla att anslaget 7:2 borde höjas för att möjliggöra tydligare satsningar inom kulturmiljöområdet, bland annat kopplat till kulturresevägen.

Att utveckla kulturturismen är en angelägenhet för hela länet. Det är inte enbart en landsbygdsfråga, utan också en möjlighet för städer och orter att ta tillvara på det urbana kulturarvet för att bidra till att öka en plats attraktivitet. Genom kulturarvet kan besökare från när och fjärran lockas och olika aktörer gynnas och dra nytta av synergieffekter. På så vis kan en mångfald av miljöer och berättelser bevaras, utvecklas och användas.

9. MÅLTIDSTURISM

Länsstyrelsen har i sitt arbete med en regional livsmedelsstrategi uppmärksammat måltidsturismens betydelse. Måltidsturismen utgör en stor potential som reseanledning till och inom Sverige. I och med detta är det möjligt att förmedla en bild av Sverige som ett land med hållbar livsmedelsproduktion där god djurvälstånd, miljömässig hållbar livsmedelsproduktion och hög kvalitet är ledorden. Här finns en särskilt stor potential för turistföretagandet på landsbygden. Landsbygdsföretagens platsbundenhet genom en direkt koppling till natur- och kulturlandskapet samt kombinationen av närheten till lokala råvaror och matkultur utgör en konkurrensfördel för landsbygdsföretagen inom besöksnäringen och måltidsturismen. Att uppleva den lokala maten på plats skapar en genuin bild av Sverige och dess landsbygder.

Länsstyrelsen ställer sig positiv till utredningens förslag att delta i uppdraget att utreda och ge förslag på hur koordinering och effektivisering av tillståndsgivning och kontroller kan ske. Länsstyrelsen har ingen operativ roll i tillståndsgivningen avseende serveringstillstånd men har till uppgift att följa kommunernas verksamhet inom området och ge kommunerna råd och stöd i deras verksamhet. Länsstyrelsen har därför god kännedom om hur ärenden hanteras av kommunerna. Eftersom det operativa utförandet hanteras av kommuner bör även Sveriges kommuner och Landsting, SKL involveras i uppdraget.

10. REGLER, TILLSTÅND OCH TILLSYN

Länsstyrelsen har ett regleringsbrevsuppdrag att arbeta för förenklingar för företag. Det ska bli enklare att starta och driva företag och ett särskilt fokus ska läggas på åtgärder som underlätta för företag att göra rätt. Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag att alla myndighetskontakter, oavsett nivå eller ansvarsområde ska förenklas.

När det gäller behovet av förenklingar av olika materiella regler vill Länsstyrelsen peka på att behovet av förenklingar alltid måste ställas mot syftet med de olika regelverk som ska tillämpas. Medför resultatet av förenklingsarbetet fördelar som överväger dessa syften? Detta gäller i synnerhet prövning av serveringstillstånd där reglerna är ett av de viktigaste verktygen för att främja folkhälsan. Social hänsyn ska ha företräde före näringspolitisk hänsyn. Mot bakgrund av detta är det viktigt att tillsynsmyndigheter med kännedom om den kommunala handläggningen bereds plats i förenklingsarbetet.

I detta ärende har landshövding Helena Jonsson beslutat. Handläggare Jennie Bengtsson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har länsråd Anneli Wirtén, avdelningschef Lars Sandberg, enhetscheferna Nina Lindgren och Nina Elmsjö, antikvarie Bo Ejefors, länsjurist Ben Heimdal, handläggare Anna Isaksson, miljö- och friluftslivssamordnare Moa Lindvert och antikvarie Åsa Thorsell deltagit.

Helena Jonsson
Landshövding

Jennie Bengtsson
Handläggare